

Kapitel 9

Blandt journalisterne i Moskva går der nu rygter om, at endnu en gruppe reportere vil få lov til at besøge en nyåbnet amerikanske luftbase i Ukraine. På det tidspunkt vi ankom, var det første hold allerede dernede, hvor de overværede 15. Air Forces¹ landing, efter den havde gennemført første del af et dobbelt-bombetogt mod de rumænske oliefelter.

I den anledning fortæller de andre mig, at Det røde Flyvevåben, som næsten aldrig foretager langdistancebombninger, var yderst imponerede. De russiske officerer havde studeret fotografier af målene, der viste med hvilken nøjagtighed, bomberne havde ramt. De havde nikket alvorligt anerkendende, da de leverede fotografierne tilbage.

Derefter havde de spurgt, fra hvilken højde bomberne var blevet kastet, og straks de hørte svaret, bad de om at se billederne en gang til.

I den originale aftale om oprettelsen af amerikanske luftbaser på sovjetisk jord havde russerne opstillet en række restriktioner. Anlægget skulle forblive russisk, med en russisk kommandør, som ville samarbejde med den amerikanske, men selve forsvaret af luftbasen skulle være et rent russisk anliggende. Ifølge aftalen blev antallet af amerikanske militærfolk begrænset til nogle få hundrede, hvilket tillod kun dem, der var nødvendige til administration, til bemanningen af et hospital, samt cirka halvdelen af de mekanikere, der var nødvendige til vedligeholdelse af flyene. Resten af disse (såvel vagterne ved selve basen, antiluftskytsenhederne og selve forsvarsafdelingen) skulle leveres af russerne. Men journalisterne fortæller mig, at russerne måtte støvsuge deres enheder for at skaffe de bedste folk.

En anden restriktion var, at alle aviser og magasiner, som amerikanerne modtog, en gang om ugen skulle indsamles og brændes, hvilket reporterne

1 En amerikansk flystyrke etableret den 1. november 1943 som en del af US Army Air Forces. Flystyrken havde særlige opgaver i Middelhavet og den sydlige del af Europa og opererede fra baser i Italien og Nordafrika. Den blev opløst den 15. september 1945.

beskriver som almindelig russisk rutine. Selv om de amerikanske soldater kan læse alt det, de vil, mens de er på russisk jord, så ønsker russerne ikke hundreder af amerikanske magasiner spredt rundt i Ukraine.

Journalisterne fortæller, at eftersom russerne kom med store indrømmelser ved at tillade et begrænset antal amerikanske militærfolk på russisk jord, så kan det ikke undgås, at de to militære grupper bliver blandet med hinanden og med befolkningen, hvor standarden på de amerikanske uniformer og den amerikanske forplejning ganske givet vil skabe omtale.

De siger imidlertid, at de amerikanske soldater kommer fint ud af det med det røde flyvevåben og med befolkningen i Ukraine, hvilket i sig selv er en glædelig begivenhed.

Jeg vil gerne derved, fordi jeg er nysgerrig med hensyn til at se Ukraine. Den del af Sovjetunionen, der ligger vest for Uralbjergene, er næsten lige så stor som resten af Europa, og området har næsten lige så mange racer. Mod nord bor russerne, der er relativt høje og blonde som nordtyskere eller skandinaverne.

Mod syd lever de næsten 40.000.000 ukrainere. Deres sprog afviger lige så meget fra russisk, som spansk afviger fra italiensk, hvilket betyder, at de kan forstå hinanden, hvis blot de taler langsomt. Som de latinske folk er ukrainerne ret små og mørke.

Normalt bygger russerne deres huse af træ – enten lavet af træstammer eller som høje lidt sørgeligt udseende huse med spidse gavle, som de bygges i Preussen eller i Sverige. Sydpå ligner husene mere byggestilen fra Italien eller Spanien – pudsede, hvide huse med tegltag. Mine journalistvenner fortæller mig, at der ligger en by i Sibirien, som for cirka 10 år siden blev bebygget halvt af ukrainere og halvt af russere. I den ene ende af byen så man efter nogen tid ukrainernes muntre huse med de hvide gærder, blomster og buske. I den anden ende boede russerne i deres triste, umalede træhuse med haver, der kun var tilplantet med kartofler.

Der har altid været selvstændighedsbevægelser i Ukraine, selv om de to racer nu er tættere forbundet end før.

Tyskerne invaderede Ukraine under den 1. Verdenskrig, og efter revolutionen i 1917 oprettedes den uafhængige stat Ukraine, som fik betydelig støtte fra befolkningen. Bolsjevismen vandt aldrig frem i Ukraine, som prøvede at bryde med Moskva. Ukraine leverede endog mange rekrutter til den hvide hær, som sloges med bolsjevikkerne. Men efter flere års bitre kampe blev ukrainerne

undertrykt. De modsatte sig også kollektiviseringen, og hundredtusinder blev arresteret og deporteret beskyldt for at være kulakker².

Da tyskerne kom tilbage i 1941, bragte de ikke blot præster med sig, men også mange kuede ukrainere. Hertil kom at de genoprettede separatistbevægelserne og dannede en ukrainsk militærenhed, som de nemt rekrutterede medlemmer til fra det store antal anti-russiske eller anti-sovjetiske Quislinger³.

Tyskerne begyndte også at nedbryde de kollektive gårde og genåbne de private forretninger. De gjorde sig store anstrengelser for at behandle ukrainerne godt, så sammenlignet med andre dele af Sovjetunionen var Ukraine heldigt. Af og til skete det dog, at jernnæven stak ud gennem fløjlshandsken. For de besøgte hver eneste landsby på deres vej, og tilbød arbejde i det tredje rige. Det hed sig ikke at være tvang, men hvis ikke der meldte sig tilstrækkelig mange folk, kom Quisling-kosakkerne hjem på besøg og sørgede for, at de meldte sig.

Mod slutningen af okkupationen kom ukrainerne til at hade Quisling-kosakkerne endnu mere, end de hadede tyskerne. På et vist tidspunkt opstod der uenigheder mellem Quisling-kosakkerne og tyskerne med det resultat, at Quisling-kosakkerne nu stod op mod to fjender, både Wehrmacht og Den Røde Hær.

Bag om al forvirringen fremgår det dog, at flertallet af ukrainere var loyale mod russerne – hvor stort det flertal var, kan man kun gætte på. Da Den Røde Hær genindtog Ukraine, havde den et meget frit syn på de ukrainere, der havde været tilknyttet tyskerne. Mange kirker, der var blevet etableret under den tyske besættelse, fik lov til at forblive åbne, og selv private forretninger fik lov til at fortsætte, i hvert fald indtil russerne fik retableret deres forsyningssystem.

Imidlertid blev mange ukrainere, der havde samarbejdet med tyskerne, underkastet tredjegradsforhør med det resultat, at de enten blev skudt eller fik domme på ti års fængsel uden ret til korrespondance. Under de endelige udrensningsskampe stødte man på hele regimentet af ukrainere i tyske uniformer.

2 Betegnelse for bønder, der selv ejede deres landbrug og modsatte sig kollektiviseringen af landbruget. I slutningen af 1929 indledte Stalin en kampagne for "iikvidering af kulakkerne som klasse," hvorunder 5-10 mio. bønder blev frataget deres ejendom og deporteret til Sovjetunionens fjerneste egne.

3 Quisling er blevet en fællesbetegnelse for medløbere i en besat nation. Navnet stammer fra den norske landsforrædder Vidkun Abraham Lauritz Quistling (1887-1945). Han blev henrettet ved skydning den 24. oktober 1945.

Den Røde Hærs indstilling til dem af deres egne, der endte som fanger, afveg ikke meget fra den metode, japanerne brugte. Når de var indfanget, blev de i hvert fald ikke smykket med roser eller vist den mindste form for sympati.

Under reporterernes første besøg i Ukraine havde de mødt russiske soldater, der gik fra dør til dør og tiggede mad. Når man spurgte dem hvorfor, fortalte de, at de var blevet fanget af tyskerne og senere frigivet af russerne, men at deres sag endnu ikke var blevet afgjort.

Der er imidlertid ingen tvivl om, at de fleste ukrainere hadede tyskerne. Under det første besøg havde reporterne besøgt en lille by i nærheden af Uman, som var blevet befriet for så kort tid siden, at der endnu lå to tyske køretøjer og brændte i en grøft. De ledende folk fra udenrigsministeriet, der ledsagede rapportererne, havde ikke været i stand til at forberede en propaganda-beskrivelse af dette, selv om det egentlig var deres opgave.

De havde også talt med to russiske piger, som sagde, at tyskerne havde mobiliseret dem til "frivilligt" arbejde. De var blevet læsset op i et tog, som havde kørt rundt med dem på må og få i flere uger, før det endelig ankom til en tvangsarbejdslejr. I de krigsfangelejr, der lå ved siden af, havde tyskerne interneret britiske og russiske fanger. Pigerne forklarede, at hvis ikke franskmændene og briterne havde smidt stumper af chokolade og kiks fra deres Røde Korspakker over hegnet til dem, så kunne civile russere have været døde af sult. Til sidst havde britiske soldater gjort så meget vrøvl over tilstandene, at tyskerne havde bøjet sig og tildelt de russiske fanger samme rationer som de britiske. De to piger var undsluppet på en udspekuleret måde. Den ene af dem stak sin hånd i en væv, den anden forgiftede sig selv med te lavet på cigaret-skod. Da tyskerne derefter havde erklæret dem uegnede til at arbejde, var de blevet sendt tilbage.

I den samme ukrainske by havde pigerne ført reporterne til et hus, hvor en kvinde og hendes tre børn lå døde på gulvet – svømmende i deres eget blod. De var stukket ihjel med bajonetter af de flygtende tyske tropper.

Der er imidlertid ingen tvivl om, at det russiske folk (sammenlignet med andre borgere i Sovjetunionen) har lidt mest i krigen. I deres regioner optrådte tyskerne med langt større brutalitet, og på samme måde var russernes entusiasme for krigen langt større her end i de områder udenfor, hvor andre sovjetborgere levede.

Der er i selve Sovjetunionen (som i zar-imperiet) mange nationaliteter og hundreder af sprog, hvis man opregner under-dialekterne. Men den russiske

race er uden tvivl gnisten bag det hele. De er, for at nævne dem først, den største gruppe, og de er de mest ivrige kommunister. Eftersom de kæmpede hårdest i krigen, er de også de ivrigste i fredstid.

De små folkeslag afskyede russerne under zar-dømmet; det bolsjevikiske Rusland tager hensyn til befolkningens lokale stolthed. Aviser udgives på lokale sprog, som der undervises i på skolerne, og som endda bruges i teatre.

Lovende unge mænd får adgang til kommunistpartiet og får imponerende titler i det lokale styre.

Samtidig udbredes russisk gennem hele Sovjetunionen på samme måde, som engelsk og fransk udbredes i disse landes respektive koloniområder, og med god grund; det er nemlig det sprog, den herskende klasse taler og derfor tillokkende for minoritetsgrupper.

Klokken atten får vi den information fra Udenrigsministeriet, som har ringet til hotel Metropol, at bombemaskinerne fra 8. Air Forces⁴ første bombetogt over Tyskland skal lande i Ukraine den næste eftermiddag.

I morgen tidlig vil vi flyve ned for at møde dem. De fleste korrespondenter har allerede dækket historien efter bombningen af Rumænien og ønsker ikke at deltage en gang til. Jeg har derfor ingen problemer med at skaffe os plads på flyet.

Den sovjetiske presse, som kun overfladisk har beskrevet det første bombetogt i et par spalter, har åbenbart bestemt sig for at komme ordentligt ud i marken denne gang, for da vi nåede ud til lufthavnen for at borde den tidlige luftafgang kl. 5.00 (solen havde allerede været oppe i 3 timer), mødte vi et utal af reportere fra Izvestia, Røde Stjerne og Pravda, såvel som fotografer fra de sovjetiske ugerevyer og almindelige nyhedsfotografer.

Derefter konstaterede vi, at nok var vi stået op kl. 4.00 for at barbere os og klæde os på, men afgangen blev udskudt til kl. 9.00.

Kunne de ikke have fortalt os det allerede aftenen før, så vi kunne have fået en hel nats søvn? Okay, de kunne have ringet til Metropol endnu en gang, men en eller anden modtog ikke beskeden. De russiske reportere accepterer den

4 En flystyrke etableret den 22. februar 1944 på High Wycombe Airdrome, USAAF Station #101. I USA var denne luftstyrke tidligere benævnt VIII Bomber Command. 8. Air Forces mål var det vesteuropæiske område. Luftstyrken eksisterer stadig og deltog i Golfkrigen (1990-1991)

slags som en helt almindelig rutine og fuldt forståeligt. Uden så meget som at trække på skulderen falder de til ro på bænken og sætter sig til at vente i seks timer.

Knap en halv time før afgang dukker vores ledende officer op – iført en pragtfuld splinterny uniform, som afslører, at han tilhører Udenrigsministeriet. Hans navn er Okhov, og kolleger fortæller mig, at han arbejder i censurafdelingen. Han er forbløffende ung og synes af være en lille smule sky. Hans hudfarve er lys, nærmest lyserød, han er høj, og hans slankhed bliver fremhævet af den nærmest rørformede blågrå uniformsfrakke, som uden den mindste fold eller krølle falder fra hans skuldre til midt på læggene. Under vores besøg på den amerikanske luftbase skal han være vores overordnede.

Vi moser ind i den russiskbyggede Douglas, og hvordan landskabet egentlig så ud mellem Moskva og Ukraine, ved jeg ikke, for jeg sov som en sten fra det øjeblik, hjulene slap Moskva, og til vi landede på den amerikanske Airbase i Ukraine, som er et helt fladt område, sort af skidt, som var det Iowa eller det østlige Kansas. Vi stiger ud i Amerika. Her er vores velkende stålmåttebelægning af rullebaner, og i kanten af lejren ser vi de velkendte kvadratiske kakitelte, så vi kunne være på en hvilken som helst militærbase i Wyoming, Guadalcanal, Skotland eller på Island.

I nærheden på et sidespor står en russisk sovevogn parkeret. Jeg har hægtet mig på Eddy Gilmore, som er velkendt her i området, og han siger, vi formodentlig skal sove her, men at hvis jeg henter min duffelbag nu, så lister vi over på hospitalområdet, hvor han vil slå en lægeoberst, han allerede kender, for et par senge. Det er meget sjovere at snakke med amerikanerne derovre. Desuden er sovevognen fuld af lus og lopper.

Lægeobersten siger, at det bliver en helvedes kold nat for Eddy og måske også for hans ven, med mindre mange af flyenes besætningsmedlemmer er fulde af flak⁵. Det skal vi snart få at vide, og netop nu bør vi faktisk begive os over til kontroltårnet, for det meddeles, at flyene vil komme ind om en halv time.

Derovre finder vi et blandet selskab bestående af højere officerer: General Walsh, der har ansvaret for amerikanerne og generaløjtnant Perminov, kommandøren for hele luftbasen. Perminov er tynd og høj efter russisk standard, omkring 50 år med let grånende hår, en yderst effektivt udseende officer. Hans

5 Ramt af luftværnskyts.

stab ser også ud til at være effektive folk, lidt kraftigere af bygning, alvorlige mænd i mere slidte uniformer.

Alligevel ser de amerikanske officerer mindre imponerende ud (det er sommer, og de har ikke frakker på), de er meget pænere. Journalisterne går rundt mellem disse officerer; den sovjetiske filmtonevogn holder i nærheden.

En amerikansk tankvogn med flybrændstof lunter forbi, mens de russiske officerer betragter den solide stålkonstruktion og de brede nye dæk. Jeg står midt mellem en russisk officer, som taler en smule engelsk, og en amerikansk oberst med den 8. Air Force's mærker syet på sin skulder.

“Der kommer de!” Meget lavt kommer de til syne – som små prikker på horisonten. “Lad os tælle dem,” siger en reporter: “En-to-tre-fire–” de ligner en flok gæs, der flyver sydpå om vinteren.

Men nu kommer der flere maskiner; som en sværmende flok af bier “-treogtyve-fireogtyve-femogtyve–”

Vi betragter dem komme ind i stor højde. Endnu en formation dukker op i horisonten.

“-syvogtredive-otteogtredive-niogtredive–”

Ambulancen er kørt ud på flyvepladsen, og to sygeplejersker står ved siden af. Amerikanske piger med rigtige strømper og rene uniformer. Og ikke de overvægtige barmsvære russiske typer. Den første formation nærmer sig nu flyvepladsen, man kan se deres fire motorer. Formationen synes at sprede sig ud i miles omkreds, men i horisonten dukker andre galakser af små pletter op.

“-tooghalvtreds-treoghalvtreds-fireoghalvtreds-femoghalvtreds–”

Den første formation flyver ind over flyvepladsen med det dybe orgelbrøl fra deres motorer. Obersterne og majorerne fra det røde flyvevåben står som paralyserede, stirrer op i den blå luft som er en torden af hvirvlende propeller. Ham, der står nærmest ved mig, holder hånden hen til mit øre og råber:

“De kaster ingen bomber i dette øjeblik, men alene synet af dem er frygt-indgydende.”

“-syvogtres-otteogtres-niogtres–”

De sidste fly i formationen er nu synlige, og V-et i den første og ledende formation svinger ud til en lang indflyvning. Nu vender de og gør klar til at lande.

“Se nu!” Siger obersten fra den 8. Air Force, “tre fly side om side på landingsbanen! Jo, det er søreme min gamle enhed.” Selv med den fart ville det tage næsten en time at få dem alle ned.

De taxier hen til os – og besætningerne begynder at kravle ud og bevæge sig hen over forpladsen – friske unge drenge med smalle anglo-saxiske træk, med røde kinder og bløde bevægelser – mættede med vitaminer – opflasket med frisk mælk, appelsinsaft og tykke bøffer. Man kan se det.

Og deres uniformer – ulastelige, uden pletter, poleret læder, rigtig uld og gummi, som alle disse ting skal være. General Permikov byder den første pilot velkommen, hvorpå en sortøjet russisk pige i Den Røde Hærs uniform overrækker ham en buket blomster, mens det russiske filmholds kameraer kører. Piloten modtager blomsterne og takker hende med et genert smil.

Det er en sørgelig lille buket, og blomsterne ser ud til at have kendt bedre dage. Men så husker jeg på, at byens drivhus, hvis den da nogensinde har haft sådan et, kan være bombet. En eller anden har møjsommeligt plukket disse blomster på en mark i nærheden.

Piloten er nu på vej bort fra mængden med sine blomster i hånden, da en NKVD-officer med et ryk hiver den ud af hånden på piloten og giver dem tilbage til den sortøjede pige fra Den Røde Hær. Piloten bliver forvirret. Den næste pilot får nu et håndtryk af general Permikov, og da han vender sig, giver pigen den nye pilot den samme blomsterbuket. Han smiler, mens de sovjetiske kameraer stadig kører. Dette gentager sig med den tredje, den fjerde og den femte pilot – alle har haft den ære at holde byens eneste blomsterbuket et kort sekund.

Vi går nu over til et langt træbord, hvor de amerikanske efterretningsofficerer får en briefing fra besætningerne. De sovjetiske reportere lytter med og skriver ned. Piloternes beretninger varierer ikke meget. Den totale flyvetid var næsten 9 timer, og midtvejs bombede de deres mål – en lille by syd for Berlin, hvor tyskerne havde enten en gummifabrik eller en fabrik til fremstilling af syntetisk olie. Under alle omstændigheder ramte de målene, som de skulle og opnåede, at der rejste sig en sky af sort røg.

Mod nord kunne de se, at briterne bearbejdede andre mål – og de opnåede også flere brande og sorte røgskyer. De havde ikke mødt antiluftskytts undtagen lige over målet, og der var ingen jagere, før de passerede over Polen, hvor kamphandlingerne netop nu foregik. Modstanden havde ikke været særlig stor, men de eskorterende P-38 Lightning⁶ tog sig af det – og ramte tyskerne, så de

6 Lockheed P-38 Lightning. Ensædet 2-motors amerikansk jagerbomber. Første flyvning 27. januar 1939. Max hastighed 712 km/t. Max rækkevidde 3640 km. Tophøjde 13400 m. max last 7940 kg. Bygget i 10.037 eksemplarer. Flere P-38

ikke rigtig vidste, hvor angrebet kom fra. Det er muligt, de fik fat i en anden Flyvende Fæstning⁷ fra en anden formation og tvang den til at lande på en anden allieret flyveplads – men ingen fra denne formation led nævneværdig skade. De havde mødt russiske jagere cirka 40 kilometer inden for grænsen, og nu var de her. Nogle få havde fået mindre sår fra antiluftskjtsgranater, ellers ingen tab.

“Hvad de mente om Sovjetunionen?”

De lo lidt. Ret groft det hele, sagde de til de russiske reportere. Og tingene var virkelig hårdt medtaget. De havde ikke troet, at der var så mange bombeskader, men oppefra havde de med kikkerter kunnet se, at selv lader var blevet ødelagt.

Om de var glade for at have fløjet denne første tur fra England til Sovjetunionen?

Selvfølgerlig. Selv kokkene ønskede nu at deltage.

Hvorfor de var glade?

Tja, hvorfor ikke, hvem ville ikke være det. Var det ikke en af de længste operationer, 8. Air Force nogen sinde havde udført? – og imod en af de hårdeste modstandere i verden. Ethvert menneske kunne jo også lide at strække ben i et fremmed land af og til.

De sovjetiske reportere prøver nu igen.

Kunne de blot notere kaptajnen for at have sagt, at en af grundene til at de havde mødt den relativt lille modstand var, at hele den tyske jagerstyrke nu er indsat i Finland for at bekæmpe det røde flyvevåben der?

Kaptajnen så blot forvirret ud. Han vidste intet om alt det. De kunne vel spørge en, som var mere inde i sagen. Han kunne kun skildre, hvad der var sket på hans tur.

Hvad var så navnet på den by i Tyskland, de havde bombet?

Han kunne ikke huske det. De sovjetiske reportere udvekslede sigende blikke. Kaptajnen mærkede det og blev irriteret.

Han havde stirret på markeringen på navigatørens kort, men for ham var det blot ét af mange mål. I øvrigt var det navigatørens opgave at finde frem til målene ikke kaptajnens.

nødlandede på Østgrønland, hvor de senere blev fundet dækket af 180 meter is.

7 Boing B-17 Flying Fortress. Tungt amerikansk 4-motors bombefly. Første flyvning 28. juli 1935. Max hastighed 475 km/t. Max rækkevidde 1287 km. Tophøjde 10975 meter. Lasteevne 7963 kg. Bygget i mere end 13.000 eksemplarer. Stationerede på Hawaii og på Philippinerne da USA gik ind i 2. verdenskrig.

Netop da lød der en bragende eksplosion, og en til.

Vi sprang op. "Hvad var det?"

En amerikansk reporter ler. "Det er bare lidt ballade i bagbutikken. Det må være de russiske piger, som bemander antilyftskytzbatterierne rundt om flyvepladsen. De har nok set vognen fra ugerevyen og tror, at de hjælper til ved at affyre en sovjetisk salut."

"Nej for satan, det er ikke nogen salut," hævder en reporter.

"Se der!" Han peger højt op i luften. Vi kan nu se antilyftskytprojektilerne, der eksploderer i små sorte skyer, som danner en lige linie. Foran linien ser man tydeligt et sølvagtigt spor, som er udstødningen fra et fly.

"Et tysk rekognosceringsfly," udbryder en af de amerikanske piloter, idet han stirrer op. "Så, de har dem også her." Jeg har endnu aldrig set en blive skudt ned – de er for hurtige. Flyver over England hele tiden.

Jeg følte mig pludselig helt nøgen, når fjenden sådan kunne glo ned på mig.

"Men bombeflyene, kommer de ikke bagefter?" var der en, der spurgte.

"De forsøger, men de har ikke en chance. Jeg mener, vi er virkelig forberedt på alt. Spitfires, natjagere, radar – de kommer aldrig igennem til os. Jeg har ikke hørt en eneste bombe falde på en flyveplads i England, og vi bor trods alt kun 300 km fra tyskerne."

Jeg var lidt skamfuld over at føle mig så lettet. Men det var alligevel beroligende at vide, at vi var mere end 500 km borte fra den nærmeste tyske flyveplads og med det røde flyevåben imellem. De sidste luftbårne fæstninger landede nu. Det tyske rekognosceringsfly, med billeder af vores overfyldte flyveplads i kassen, drejede hjemad og var snart væk i den begyndende aftentåge.

Men hvilken glæde kunne de mon få af deres luftoptagelser?

Gruppen brød op. Jeg gik over til administrationsbygningen – en stor murstensbygning, der sikkert har været noget i forbindelse med en kooperativ rød-bedefarm. Her serverede man kålsuppe og kasha i Den røde Hærs officersmesse. Så gik jeg over til hospitalsområdet, hvor de viste mig mit telt, og satte mig og skrev et V-mailbrev hjem eller rettere den første side af det, da pludselig den major, som havde anvist mig sengen, spurgte, om jeg ville se lidt på byen. Hvis jeg ville, havde han nemlig skaffet et lille pansret køretøj og ville med glæde vise mig lidt rundt. Men det skulle være nu, inden solen gik ned.

Jeg underskrev i hast mit V-mailbrev⁸. Hvis jeg fik det lagt i en postkasse samme dag – skulle det være i New York i løbet af otte dage. Den anden side måtte så vente til i morgen. Byen, som kun var en halv time derfra, lå i ruiner. Der havde kun været begrænsede kampe, før tyskerne forsvandt, men de havde alligevel sprængt bebyggelsen i stumper og stykker. Ikke kun officielle bygninger, men også de store beboelsesblokke af beton, som vi synes er så grimme, men som russerne er virkelig stolte af.

Tyskerne havde været betænksomme med dynamitten – idet de havde anvendt sprængstof nok til at ødelægge alle etageskillevæggene, men ikke så meget til at de ydre mure faldt ned i gaderne og blokerede evakueringstrafikken.

Jeg spurgte majoren, hvad han mente om det sovjetiske samfund.

Han var en ung sagfører fra Chicago og sagde, at man ikke kunne ønske sig nogen dygtigere befolkning, men med hensyn til systemet – så er det en anden sag. Man løber hele tiden ind i det. Og folk derhjemme, som sysler med den slags politiske ideer – de burde komme her blot et øjeblik og se det med egne øjne.

Og dog var der visse ting, ikke i sammenligning med vestlige forhold, men med andre lande. For eksempel den måde tiggere og små araberdrengene løber rundt efter dig over hele Afrika og Midtøsten. Det var der intet af i Sovjet. Borgerne havde selvrespekt på samme måde som os. Det man lagde mærke til, når man kørte herover fra Teheran, var, at allerede i den første russiske by holdt tiggeriet op, og de små drenge stod blot på fortovet og smilede i stedet for at rende bagefter. Måske var det en del af systemet, det var ikke til at forklare.

Tag for eksempel blomsterne her i teltet, nævner majoren. I forgårs var nogle børn kommet forbi, og han havde givet dem et stykke chokolade. De havde modtaget det på helt normal facon, men dagen efter var de kommet tilbage med blomster, som de selv havde plukket. Men de ville ikke have mere chokolade, for blomsterne var et forsøg på at vise deres taknemmelighed over for amerikanerne. Sådan noget kunne slet ikke ske i Afrika eller Iran, påstod majoren.

Jeg spurgte ham, hvordan de amerikanske soldater kom ud af det med de ukrainske piger. Vi var stået ud af bilen og spadserede omkring i den ene af

8 V-mail. Victory mail. Et system, hvor breve fra soldater ved fronten blev nedfotograferet og sendt til USA på mikrofilm for derefter at blive forstørret på fotopapir og sendt ud til modtageren.

byens to smukke parker. Grusgangene var fyldt med spadserende mennesker, mest piger.

Af og til så vi et besætningsmedlem fra 8. Air Force sammen med en pige, men for det meste var det skytter eller radiofolk. Piloterne var nok for trætte og var gået i seng hjemme i lejren.

Majoren fortalte nu, at de fleste af soldaterne kom fint ud af det med pigerne, men de sagde, at man ikke kunne komme ret langt med dem allerede den første aften. Det viser kun, at piger er nogenlunde ens overalt i verden. Han forklarede, at soldaterne klarede sig med et såre ringe ordforråd. For eksempel, hvis en menig sagde farvel til en pige foran hendes hjem, og det netop var en mandag aften, så ville han sige:

“Zaftra⁹,” og hun ville ryste på hovedet.

Så ville han sige “Zaftra-Zaftra,” men hun ville atter ryste på hovedet.

Derpå ville han sige: “Zaftra-Zaftra-Zaftra,” og hun ville reagere med et nik, der betød, at hun ville møde ham igen om torsdagen.

Det hjalp også, at nogle af pigerne kunne lidt tysk, som de havde lært under den tyske okkupation, for ikke så få amerikanske soldater havde et vist kendskab til tysk.

Majoren sagde, at tyskerne syntes at have behandlet disse ukrainere helt pænt, og de havde heller ikke noget imod dem som private personer.

Han fortalte også, at regionen var nærmest tømt for mænd. Russerne havde hentet mange, da krigen startede, derefter tog tyskerne en del, da de var kommet ind i området, og da russerne senere vendte tilbage, indkaldte de resten til hæren. Derfor havde pigerne ikke sat nogen ære i at se pæne ud. Men så dukkede amerikanerne op, og straks den første søndag var alle pigerne ude at spadserere i parken iført deres smukt broderede bondepigedragt, vasket og nystroget. Man kunne dårligt genkende dem, sagde majoren.

Det var nu ved at blive mørkt, så vi forlod den smukke park for at gå tilbage til vores køretøj, men chaufføren var forsvundet. Han havde sagt, at han bare skulle kontakte en pige et kort øjeblik, men han var som sunket i jorden, og majoren kunne ikke begribe det. Klokkeren halv tolv dukkede han dog op, noget forpjusket og med et tilfreds sløret blik, og vi var tilbage i lejren ved midnat.

Da vi stoppede for at stå ud, stod den vagthavende officer ved vejkanten.

“Pas hellere på,” sagde han, “der er flyvvarsel.”

9 ‘I morgen’ på russisk.

“Nå-da,” sagde majoren. Jeg prøvede i mørket at fastslå, hvilket telt i rækken der var mit.

“De ringede for lidt sidenovre fra hovedkvarteret og fortalte, at Den Røde Hær oppe ved fronten har observeret tyske fly, og at de fløj denne vej.”

“Hvor længe er det siden?”

“Måske en halv time.”

Vi gik ned ad stien mellem teltene.

“Sådan forlød det også for cirka en uge siden, men der skete selvfølgelig ingenting – nå, her har vi dit telt.”

“Tak for det.”

“Fik du alt hvad du skal bruge?”

“Ja tak! Det er fint.”

“Lagner og pudebetræk?”

“Alt er i den skønneste orden.”

“De troede nok, at de kunne rende om hjørnet med russerne – og snige sig ind uden at blive opdaget og indtage hele flyvepladsen, før russerne når at få deres natjagere i luften. Men russerne skal nok vise dem et og andet!” forsikrer majoren.

“Har du nogensinde set en russisk natjager?”

“Næh, det har jeg egentlig ikke,” svarer majoren, “jeg går ud fra, at de holder dem på en helt anden flyveplads. Under alle omstændigheder er der flyvervarsel, så de er sikkert allerede i luften, og måske hører vi dem snart. Vi ved ikke så meget om, hvordan forsvaret er indrettet med undtagelse af batterierne her rundt om flyvepladsen. Russerne fortæller os ikke så meget. Den røde hær er strengt professionel. Nå, men god nat!”

“God nat!”

Jeg gik ind i teltet og tændte min lommelygte bare for lige at se, hvor alting stod. Den anden feltseng var tom. Jeg tog min uniform af og lagde omhyggeligt bukserne sammen på en stol og brugte dens ryglæn til min skjorte og min jakke. Så tog jeg min pyjamas på. Lejren var helt stille. Jeg beholdt mine sko på, fordi jeg bare ville gå ud til latrinerne, som lå cirka fire telte borte.

Da jeg løftede teltets flapper, bemærkede jeg i den fjerne horisont en lillebitte ildkugle, der langsomt steg til vejrs, beskrev en bue og derpå slukkedes.

Som jeg stod der i pyjamas, så jeg endnu en ildkugle, som igen beskrev en bue og derefter slukkedes. De lignede nærmest et romerlys fra et nytårsfyrværkeri, men måtte selvfølgelig være ild fra antiluftskyts.